

МНИЦИ

У ЗЕМЉИ ПАТУЉАКА

19

'АЈДЕ Онда! НЕК ЗАИГРА С МАЛО ВИШЕ СТРАСТИ!

ОДА, КЕ!

ИЛИ МИ СЕ ДА ЕМ У ОВОМ ТАХМИЧЕЊУ НАЈБОЉИ ПОСЛЕ КРАЈА!

ХЕЈ! НЕ СМЕТАЈТЕ МИ!

ХЕЈ! ЈАО!

ОВО ЈЕ КОРАК!

ТЕК КЕШ ДА ВИДИШ!

А! ИЗГЛЕДА ДА ОБАДИК ПОВОДНО УТИКЕ НА ЊЕГОВО ИГРА ЊЕ

ОУ ДООО!

САМО СЕ ЦИЛТАЈ МЛАДИЋУ

ШТА ЈЕ ОВО! ТИ КЕШ МЕ ИЗГЛЕДА ПОВЕДИТИ...

УРРРР!

БРЖЕ! ДРЖИТЕ ТАКТ С ЊИМ БРЖЕ!

МЛАДИЋ ЈЕ ОМАВИЈАН! ОВАКВЕ ФИГУРЕ ЈОШ НИСАМ ВИДЕО!

Ово је најлепша игра која се видеља у ирској откад је света и века!

ЗАИСТА! НАЈЛЕПША И НАЈТЕМПЕРАМЕНТИЈА ИГРА!

ТАЈНО! РЕТКО ЕЛЕГАНТНО ИЗВОЂЕЊЕ!

А САД... КРАЈУ... КО ЈЕ БОЉИ ИГРАЧ ОД ВАС ДВОЈИЦЕ?

МАДА НИСАМ ОЛИЧЕЊЕ ПОШТЕЊА МО РАМ ПРИЗНАТИ ДА ЈЕ МЛАДИЋ БОЉИ!

ТАКО ЈЕ Л? ИЗГУБИО СИ ЧАРОВНУ ЦИПЕЛУ!

АКО ИЗГУБИМ ЧАРОВНУ ЦИПЕЛУ... ЈА ГУБИМ И КРАЉЕВСТВО!

Прокоз
ГОДИНУ ДАНА ПРЕ...

БОРБА ЗА ФЛОРИНУ ПЛАНЕТУ ОСУЂЕНУ НА ПРОПАСТ

Роман од И. АСИМОВА

више није подизао. Била је потребна пуну годину дана да се подигне један његов мали део.

НАХОД

Ик спусти своју хранилицу и скочи са столице. Дрхтао је тако јако да је морао да се наслони на голи, млечнобели зид.
— Сећам се! — повика он.

Човек са Земље донео је одлуку. Одлука је полако сазрела, али је најзад била ту. Прошле су недеље отада се последњи пут налазио у сигурности свог вавилонског брода, отада је последњи пут осетио и видео хладни, тамни вавилонски простор који је попут огртача обавијао брод. Намера му је била да преда извештај месном поверљивом Међузвезданом бироу за анализу свемира и да се одмах врати. Међутим, њега су овде задржали. Осећао се као да га држе у затвору.

Он испи свој чај и погледа човека на другој страни стола.
— Нећу више овде да останем, — рече. И човек на другој страни стола донео је одлуку. Одлука је сазрела полако, али је најзад била ту. Можда је не би донео да је могао да добије у времену. Међутим, на његова прва писма није стигао никакав одговор. А он није могао да дозволи да човек са Земље оде ван његовог домаћаја. Прстима је опипавао глатку црну шипку у свом џепу.

— Ви не схватате деликатност проблема, — рече он.
Човек са Земље одговори:
— Чеза има деликатног у томе што ће се једна планета распрснути? Желим да ту вест јавите путем радија читавом Сарку, сваком живом бићу на планети.
— Не можемо то да учинимо. Знате и сами да би то значило панику.
— У почетку сте ми говорили да ћете то учинити.
— Размислио сам о томе. Немогуће је и непрактично.

Човек са Земље остајао је упоран.
— Претставници Међузвезданог бироа нису дошли. Не можемо даље да их чекамо.
— Знам! Имају сад пуне руке посла око организовања мера потребних да би се с нашим проблемом могли ухватити у кошцац. Стићи се за дан-два.
— За дан-два? Стално ми понављате то: за дан-два! Зар су толико заузети да за мене не могу да одвоје ни тренутак! Па они чак нису ни видели моја математичка предвиђања!
— Предложио сам вам да им ја однесем ваше прорачуне! Нисте пристали.
— Ни сад не пристајем. Потребно је да они дођу к мени или да ја одем к њима. Убеђен сам да ми ни ви не верујете. Ви не верујете да ће се Флорина распрснути.
— Верујем.
— Не, не верујете. Знам да не верујете. Видим да не верујете. Ви ми се потсмевате. Ви не можете да се снађете у мојим формулама. Ви нисте анализатор свемира. Ја чак мислим да ви нисте онај за кога се издајете. Ко сте ви?

— Узбуђен сте.
— Да! Јесам! И зар је то чудно? Или можда мислите „Ладник! Свемир га је шептао“. Ви мислите да сам ја луд, да сам изубио разум боравши непрестано у свемиру.
— Глупости!
— Сигуран сам да ви мислите да нисам при чистој свести. Због тога и желим да лично разговарам с неким из Међузвезданог бироа. Они ће знати да ли сам луд или не. Они ће знати...

Други човек сетио се своје одлуке.
— Ви се тренутно не осећате добро. Помогли ћу вам, — рече он.
— Не, нећете! — повика хистерично човек са Земље. — Јер ја сад одлазим. Можете ме убити, али ме нећете задржати. Али, ви нећете смети да ме убијете. Ви знате да би у том случају одговорност за стотине хиљада живота пала на вашу главу.
Други човек такође је почео да виче.
— Нећу да вас убијем! Слушајте, не желим да вас убијем! Нема потребе да вас убијам.

— Хоћете онда да ме вежете. Да ме овде задржите. Је ли то ваша намера? А шта ћете чинити кад Међузвездано биро почне да трага за мном? Ви знате да сам ја дужан да им у одређеним временским размацама достављам своје извештаје.
— Они знају да сте код мене. Да сте овде у сигурности.
— Знају? Питам се да ли уопште знају да сам стигао на вашу планету. Питам се да ли су добили моју поруку.
Човек са Земље осећао се некако чудно. Удови су му изједном постали тежки.
Други човек устаде. Било му је јасно да није преурањено са својом одлуком. Корачао је полако дуж дугачког стола... према човеку са Земље.

— То ће бити за ваше добро, — рече он благо и извуче из џепа црну шипку.
— То је штап заборавља, — застеза човек са Земље. Усне су му се једва кретале, а руке и ноге биле су тежке као олово. Вилце су му се стезале.
— Дали сте ми неку дрогу и чај? — рече он кроз стиснуте зубе.
— Тачно, дрогу, — сложи се други човек. — Слушајте, ово вас неће боleti. Тако узбуђени, ви нисте у стању да схватите сву деликатност проблема. Ја ћу уклонити, извршити ваше узбуђење и узнемиреност. Само њих. Ништа више.
Човек са Земље више није могао да говори. Могао је да седи. Могао је само да мисли: „Део ми је дрогу...“ Желео је да виче, да потрчи, али није могао.
Други је сад већ стигао до човека са Земље. Стајао је и гледао озго на њега. Човек са Земље диже поглед. Још је могао да покрене очије јабучице.

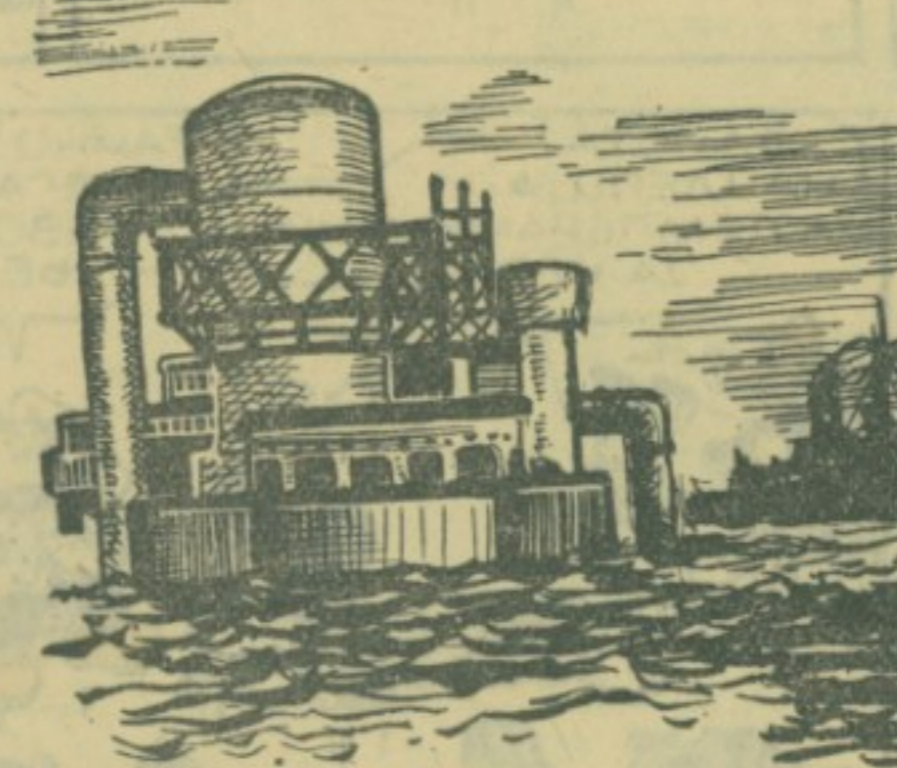

Жагор за столовима утиша се мало. Погледа људи прелетеше преко Рика. Њихове очи нису одавале неку нарочиту заинтересованост, већ само природну радозналост коју би изазвао сваки неочекивани узвик.
— Сећам се свог занимања! Ја сам имао своје занимање! — повика Рик поново.
Неко му добаци: „Умукини!“ Други повикаше: „Седи“.
Погледа се одвратише од њега и жагор понова забруја. Рик је празним погледом

Учитељ смислио — ђак остварио

Петнаестог новембра 1926 године француски научник Жорж Клод приказао је пред члановима Академије наука у Паризу једну сасвим малу турбину која се налазила између два спојена, затворена суда у које ваздух није могао да продере. Први суд био је напуњен ледом, други водом загрејаном на 30 степени. Чим је лед почео да се топи, између судова је наступио лагано струјање и турбина је почела да ради, али толико споро да се њен рад једва могао приметити.
Учени скуп није био одушевљен резултатом опита. Једни су се смешкали, а други су инжењеру Клоду без устезања говорили: „То је кољешта! Ви сте потпуно промашили!“ Клод је тврдио да се није преварио. Он је доказивао да разлика у температури воде и леда може да изазове

један људски живот покорије из овом проблему, али је најзад није да труд није био узалудан.
Централа у Абицану, на Обали Слонове Кости, даје 3.500 киловата електричне енергије. Њу су изградиле француски инжењери и ђаци. Главни део састоји се од металног тунела дугог 400 метара, који се са површине спушта на морско дно. Тунел је начињен од низа широких и јаким челичним цеви које се, причвршћене нарочитим спојницама од каучука, наставаљају једна на другу. Други важан део централе је турбина. Као што је познато, за рад сваке турбине потребна су два извора: хладан и топао. Само, док је код локомотиве или пароброда потребно загревати воду, централа у Абицану употребљава воду с површине мора, која је врло топла, јер се Абицан налази у екваторској зони. Цев допире до морског дна, где је вода врло хладна, зато што тамо стижу ледене санте. Путујући од Северног Пола, оне, ношене струјом, клизе по морском дну. Због разлике у температури, настаје циркулација воде довољно јака да покрене турбину.

Поред овога, централа у Абицану издвајаће со из морске воде. Тако ће, с једне стране, користити индустрију соли, а с друге стране добијаће се слатка вода за наводњавање околних земљишта једног влаге. Поред ова два „споредна производа“, она ће, преко свог тунела, усисавати с морског дна велике количине планктона и риба. Сматра се да ће ова и сличне централе изменити лик околних земљишта претворити у пашњаке и оранице.
Електрична енергија из овакве централе стаје нешто више од струје из хидроцентрале, али њена цена је нижа од електричне енергије коју дају термоцентрале.

струјање које ће покренути и веће турбине. На тој основи, говорио је он, моћи ће да се доведу у везу хладна вода с морског дна и топла вода с површине мора, чије ће струјање бити изворна снага за читање електричне централе. Међутим, академици се с њим нису сложили. Рекли су да овако мршав резултат добијен у лабораторији даје слабе изгледе да ће Клодова турбина моћи да превaziђе размере дечје играчке.
После овог неуспеха Жорж Клод је покушао опит с једном знатно већом турбином на реци Мези. Река му је по-

— Није био сигуран да жели да јој то каже. Он скрену поглед. Топло, пријатно сунце клонило се смирају. Било је заморно гледати једноличне редове радничких колиба начичканих око ткачнице, али Рик је знао да се ван насеља простиру поља у свој својој гримизној и златној лепоти.
Водео је да гледа на поља. Још од првог дана погледа на њих доносио му је утеху и смирење. Још пре но што је знао да је боја тих поља гримизна и златна, пре но што је уопште знао шта су боје, пре но што је могао да своје задовољство изрази ничим другим до нејасним грленим гласовима, његове главобоље негдале кад би се нашао у пољима. У то време Валона би сваког слободног дана изнајмила дијамантески скутер и одвезла га у поља. Возили би се лагано, тридесетак сантиметара изнад пута, клизави по мекој и глаткој површини антигравитационог поља, док се не би нашли километрима далеко од сваког насеља, где није било ничег сем ветра прожетог мирисом расцветаног кирта који им је миловао лица.
Потстакнуто сећањем на то, Рик рече:
— Хајдемо у поља, Лона!
— Касно је.
— Молим те. Нећемо далеко. Само мало ван насеља.
(Наставиће се)

прешао дуж стола. Чуо је примедбу „луди Рик“ и видео како људи слежу раменима. Видео је како један човек додирује кажи-прстом своју слепоочницу. Све то њему није ништа значило. Ништа од тога није допирало до његове свести.
Полако седе натраг. Поново је у згрченој шаци држао своју хранилицу, ствар сличну кашики, само са оштрим ивицама и малим зупцима тако да је замењивала цео прибор за јело. За једног ткачког радника било је то сасвим довољно. Он је окрете и загледа се у свој број на полеђини дршке. Буљно је у њега, а није га видео. Није било ни потребно да га види. Знао га је напамет. И сви други око њега имали су, као и он, своје бројеве. Али, ти други су имали и имена. Он га није имао. Звали су га Рик, зато што на жаргону ткачких радника та реч значи „наход“. Најчешће су га пак звали „луди Рик“.
Али, можда ће се он сада сећати све више и више. Ово је сада први пут откако је дошао у ткачницу да се уопште сетно нечега из ранијег живота. Ако буде мислио и мислио? Ако буде напрегао мозак до крајњих граница?

Наједном, више није био глупан. Наглим покретом баци своју хранилицу у густу, пихтијасту кашу од меса и поврћа, одгурну своју порцију и загнури лице у дланове. Прсти су му се нервозно грчили, чупајући прамење косе. Готово с болом је покушавао да прати ону мисао која се тако изненадно пробила из таме. Мисао и за њега самог неразумљиву. И он бризну у плач баш кад је звоно објавило крај ручка.
Кад је те вечери напустио ткачницу, сутинје га Валона Марч. Чуо је њене кораче који су се подударали с ритмом његовог хода. Он засташе и погледа је. Имала је косу неодређене боје, нешто између плавог и кестењастог. На њој је била веома проста памучна хаљина. Друго јој ништа и није требало у том благом поднебљу, као што и Рик није био потребно ништа друго сем памучне кошуље без рукава и памучних панталона.
— Чула сам да нешто није било у реду за време ручка — рече му она.
Говорила је оштрим, сељачким акцентом какав се од ње и могао очекивати. Међутим, Риков језик био је пуно мекки, развучених самогласника изговорених мало кроз нос. Смејали су му се због тога и имитирали његов начин говора, али Валона му је говорила да то чине само из свог сопственог незнања.
— Ништа се није догодило, Лона, — мрмљао је Рик.
Она је била упорна.
— Чула сам како си рекао да се сећаш нечега. Је ли то тачно, Рик?

Она га је такође називала Риком. Није било другог имена којим би га звала. Он није могао да се сети свог имена. У његовим очајничким покушајима да се сети како су га некад звали помагала му је и Валона. Једног дана донела је неки стари, искражни именник и прочитала му из њега сва имена. Ниједно му није изгледало познатије и ближе од осталих.
Он је погледа право у лице и рече:
— Морам да напустим ткачницу.
Валона се намршти. На њеном округлом, широком лицу огледала се забринутост.
— Не мислим да си у стању да то учиниш. То би било погрешно.
— Морам да нешто више дознам о себи. Валона овлажи своје суве усне.
— Не верујем да ћеш успети.
Рик се окрете од ње. Знао је да то говори ради његовог добра. Јер, на првом месту, она му је нашла запослење у ткачници. Он није имао никаквог искуства с ткачким машинама. Можда је и имао, али се тога није сећао. Лона је била упорна у својим доказивањима да је он сувише слаб за грубљи физички рад и они су пристали да му бесплатно пруже техничко образовање. А пре тога, у оним данима сличним мори, кад је он једва умео да испушта неразумљиве звуке и кад није знао чему служи храна, она је бдела крај њега и хранила га. Она га је одржала у животу.
— Морам да идем, — рече он.
— Рик, да те опет не боли глава?
— Не. Заиста сам се нечег сетио. Сетно сам се каквим сам се занимањем бавио пре... Пре?

Није био сигуран да жели да јој то каже. Он скрену поглед. Топло, пријатно сунце клонило се смирају. Било је заморно гледати једноличне редове радничких колиба начичканих око ткачнице, али Рик је знао да се ван насеља простиру поља у свој својој гримизној и златној лепоти.
Водео је да гледа на поља. Још од првог дана погледа на њих доносио му је утеху и смирење. Још пре но што је знао да је боја тих поља гримизна и златна, пре но што је уопште знао шта су боје, пре но што је могао да своје задовољство изрази ничим другим до нејасним грленим гласовима, његове главобоље негдале кад би се нашао у пољима. У то време Валона би сваког слободног дана изнајмила дијамантески скутер и одвезла га у поља. Возили би се лагано, тридесетак сантиметара изнад пута, клизави по мекој и глаткој површини антигравитационог поља, док се не би нашли километрима далеко од сваког насеља, где није било ничег сем ветра прожетог мирисом расцветаног кирта који им је миловао лица.
Потстакнуто сећањем на то, Рик рече:
— Хајдемо у поља, Лона!
— Касно је.
— Молим те. Нећемо далеко. Само мало ван насеља.
(Наставиће се)

ЗЕМЉА драгог камења

У „Хиљаду и једној ноћи“ налазимо причу Синбада морепловца о сјајним рубинима и сафирима са Цејлона. И стари кинески трговци знали су за ово острво, које су звали Па У Чо — острво драгог камења. Али, још много векова пре арапског и кинеског открића Цејлона постојала је бајка о Тапробану, острву бакарне боје, које је извор дивног драгог камења.

У Средњем веку, право тражења драгог камења на Цејлону припадало је искључиво краљевима. И данас је на овом острву целокупно минерално богатство власништво државе и налазачи су дужни да плате одређени проценат за нађено камење.

Начин налажења драгог камења исти је као што је био и пре много векова. Копају се ровови дубоки десетак метара, обично у коритима пресахлих река, па се земља са дна ових ровова износи на површину, где се пажљиво претражује. Камења има и на дну река. Брзе реке преграђују се бранама од бамбуса, које заустављају муљ у коме се налази драго камење. Затим се тај муљ вади и испира у пљоснатим корпама. То је изванредно спор и тежак посао, а разочарање је често једини резултат.

Скупотице камење — сафири и рубини — налази се веома ретко. Сафири, чија боја може да буде плава, азурна,

индиго, па чак и сива и љубичаста, достижу високе цене, и до десетак хиљада долара. Пре неколико година нађен је врло леп, звездаст примерак рубина и, као реткост, био је дуже времена изложен у једном америчком музеју, где је привлачио велики број посетилаца. До граната и хризоберила долази се чешће, али те врсте имају знатно мању вредност. Осим ових, налазе се и аметисти, турмалини, бели топази, аквамарини и циркони.

Прави извор свег тог драгог камења су — планине. Бескрајне кише, пратиоци југозападних монсуна, стварају бујнице које већ вековима односе у равнице неизмерна богатства у драгом камењу. Верује се да би ископавања у планинама дала добре резултате.

Град Ратнапур је град драгог камења. Ту се камење скупља, сортира и процењује, а има и неколико радионица за грубу обраду. Једина „машина“ у њима је точак посут песком, који се руком окреће. Из непознатих разлога, не уводи се у процес обраде електрична енергија, мада је у Ратнапuru има.

Занимљиво је како се драго камење продаје извозницима, који повремено долазе из главног града Цејлона, Коломба. Поред купца и продавца, овом чину присуствује и једно треће лице као посредник. Купац и продавац пруже један другом руку и преко руке ставе мараму. Још чешће, сваки од њих држи посредника за руку, наравно испод мараме. Цело погађање тече без иједне једине речи, само стицањем руку. И сама понуда продавца и цена коју са своје стране нуди купац дају се одређеним бројем стисака руку. Погађање обично траје врло дуго. Понекад, кад се оно отегне у недоглед, посредник је приморан да се умеша и каже последњу реч, што купац и продавац већином прихватају. Овакав начин погађања, преко посредника, постоји на Цејлону већ вековима.

Драго камење се у Коломбу делом претвара у накит, или се извози у разне крајеве света.

3622 животињске врсте у Северној Америци

Према једном извештају који је недавно објавио Смитсонов научни институт, само у Северној Америци живе 3.622 познате животињске врсте. Овим бројем обухваћене су и њихове подврсте. На челу листе налазе се глодари, којих има око 2.000 подврста. Животиња-месождера има око 400 врста, а 300 разних врста слевих мишева. У океанима који заплускују Северну Америку живи 50 врста китова. Најпримитивнији сисари северноамеричког континента су опосуми, животиње-торбари којих има 30 врста и подврста. На еволуционом стаблу одмах изнад њих налазе се инсектоједи — ровке и кртице.

Риба која жиретскажује земљотрес

У многим јапанским кућама и надлештвима може се наћи мали стаклени акваријум са по једном рибом која је, због својих израштаја око уста сличних мачјим брцима, добила име риба-мачка. Ове рибе не држе се у акваријумима из истих разлога из којих се држе златне рибиче, већ — из страха од земљотреса. С времена на време, више пута у току дана, укућани или службеници у надлештвима, прилазе акваријуму и прстима лако ударе неколико пута по стаклу. Ако риба-мачка не обрати на ово пажњу, онда је све у реду: земљотреса неће бити. Међутим, ако она почне узнемирано да плива горе-доле, онда је то сигуран знак да ће се у року од двадесет и четири часа у околини догодити земљотрес. Занимљиво је да риба-мачка неће претсказати земљотрес ако се по њеној стакленој кући не добује прстима. Тако бар сматра сујеверни свет.

КРОЗ ЖИВОТ И ШКОЛУ

Занат је златан

Кратак спој (курцшлус), издизана гума на славини чешме и „поплава“ после тога, покварена пегла и решо, издизане пете на ципелама и хиљаде других ситница знатно повећавају трошкове домаћинства, па се неки људи труде да сами савладају те ситне послове, али је њихов број веома мали.

— Никакве практичне користи немам од онога што сам учио из физике и хемије у гимназији, — рекао ми је један пријатељ. — Набукао сам, наставник ме испитао, ја му лепо одговорих и добио добру оцену, а после тога све сам заборавио. Да сам практично радно, никад се то не би десило, нити би ми пало на памет да кажем да је занат златан. Ето, сада кад водим кућу видим да сам и сам могао да научим како се лако могу извршити извесне ситне исправке.

Ове речи се често чују. Занимљиво је да се и у техници развијенијим земљама настоји да се што више људи оспособи за практично знање,

каже једна стара латинска пословица: „Теорија без праксе исто је што и кола без осовине“.

У технички развијеним земљама многе ситнице сервиски се производе, занатлија нема на домаћу, па људи, место да направе извесну ствар, морају да купују нову и њоме замене стару. У новије доба све се више осећа потреба да се створи и васпита технички образован човек, а не празан теоретичар.

У Великој Британији израђен је и петогодишњи план за бржи напредак техничког школовања. За остварење тога плана предвиђена је сума од 70 милиона фунти стерлинга. У плану је предвиђено да се повећа број студената на вишим курсевима, који се одржавају на техничким колеџима, али и број нижих и средњих образованих техничара. Неки подзаници ових виших курсева већ су показали своју способност у пракси, па се лакше запошљавају. И у другим земљама поклања се велика пажња стварању технички образованих људи. У Енгле-

ској, на милион становника долази 105 технички образованих људи, у Франској 70, у Немачкој 86, у Швајцарској 82, у СССР 56, у Италији 39, итд.

Све ово јасно говори да уци у школама треба да што више практично уче, јер је искуство показало да је то корисно и да се тако научене ствари не заборављају кроз живот.

ГДЕ СЕ НАЛАЗИ ЈЕЗЕРО БАНГВЕОЛО?

Језеро Бангвеоло налази се у средишњој Африци, на северистоку од Родезије. Његова дубина износи до пет метара, а површина око 3.000 квадратних километара. Ово језеро открио је Ливингстон 1868 године. Тада је било много пространије и богатије острвима, а после се почело смањивати. Обале су му равне, пуне муља, мочварне и обрасле биљком папирусом. Овде је Ливингстон и умро, 1 маја 1873 године. Језеро припада сливу Конга.

ШТА ЈЕ РАКОВИЦА?

Раковица је морски рак који нема репа, а има десет дугачких ногу и сличан је паучу. Дуг је до 18 сантиметара, а широк око 14. Месо му је укусно. Стари Грци су га радо јели. У нашем мору живи раковица мала или обалска.

РАЂАЊЕ једног острва

Тој у току 17 века примећена је у Средоземном Мору, у мореузу између Туниса и Сицилије, необична појава кључања морске воде. У два маха време је било сасвим тихо, без поветарца, а на хоризонту није било ниједног облачка. Па ипак, море се ковитлало као усред жестоке буре.

Научници су на разне начине тумачили ову појаву, али је право објашњење дао тек чудесни догађај који се одиграо северно од острва Пантеларије, 4 јула 1831 године. Тада је море почело да кључа на површини од неколико квадратних километара, а тежак сумпорни задах осећао се на даљини од више десетина километара. Мноштво рибе, од малих сардела до огромних тунуса, лежало је мртво на морској површини.

Један мали италијански рибарски брод, који је једва измакао из појаса кључале воде, присуствовао је догађају са удаљености од око десет километара. Морнари су приметили огроман стуб пепела и водене паре, који се диже високо у небо. Али, тек 18 јула на морској површини појавио се мали кратер висок око метар и по. То се родило ново острво. Већ 2 августа стигла је на место догађаја једна британска ратна даћа и њен капетан био је први човек који се искрцао на острво. Он је одмах на њему побо британску заставу и прогласио га за британску територију.

Необично вулканско острво постојало је све веће, па је

чак почело да привлачи пажњу европских поморских сила. Његов кључни положај у мореузу давао му је велик стратешки значај, па је убрзо постало узрок међународних трзавица и главобоље за политичаре.

Први научник који се искрцао на новонастало острво био је Француз Константен Прево, кога је послала Академија наука. То је било 29 септембра 1831. Врх острва био је тада висок 69,8 метара, а на највишем месту острво је имало 450 метара. Овој вулканској купи, која се састојала од пепела и

трошног камена, Прево је дао име Јулија.

Морски таласи одмах су почели да нагрзају трошно тле и острво је нагло почело да се смањује. Већ у децембру Јулија је нестало с морске површине, али је прљава, блатњава вода и даље кључала. Најзад, 12 јануара 1832 године престала је свака вулканска активност у том узбурканом делу Средоземља. Острво, које су чудесне подземне силе изнеле на површину са дубине од неколико хиљада метара, нестало је као под ударом мајониначког штапића. Приликом прошлогодишњег научног крстарења француског океанографског брода „Калипсо“, познати испитивач морских дубина капетан Кусто открио је врх несталог острва на дубини од 25 метара.

Јулија није једино острво чи-

»ОКО СОКОЛОВО«

Телевизија је један од оних проналазака чија се важност веома брзо увидела. Због тога су уложени велики напори да се што више усаврши и да добије што ширу примену у животу. Овде ћемо набројати неколико примера из новијег времена.

У авијацији. — Пилот седи у авиону и с велике удаљености, помоћу нарочитих инструмената, управља другим авионом, који треба испробати. За све то време он гледа на телевизијско платно које се налази пред њим и тачно види све оно што би видео да се налази у оном другом авиону.

У фабрикама. — Телевизијски апарати контролишу у фабрикама рад пећи, топилоница, димњака и котлова. Телевизијски апарат може да буде „присутан“ и на таквом месту на коме се човек не може замислити ни за кратко време, а камоли да на њему стално ради. За инжењере и раднике испитивање зрачења које је тежак посао, јер им пара зрачује вид. Захваљујући телевизији, ни инжењер ни радник не морају бити у одељењу котлова. Њих замењује телевизијска камера, која може да „продре“ и до таквих места која човечјем оку нису приступачна. За све то време они прате цео радни процес на телевизијском екрану у соби у којој влада пријатна температура.

У шумарству. — Шумар, уместо да по цео дан седи на осматрачници и лази где ће избити пожар, сада седи у удобној соби шумарске станице, а његов посао обавља специјална телевизијска камера, која је у стању да открије пожар и на даљини од 30 километара. Тако шумар надгледа свој терен помоћу телевизије.

У банкама. — Догађа се да благајник мора да провери исправност једног потписа. Где нема телевизијског апарата, то се свршава на тај начин што се документ шаље по куриру у друго одељење. Сад улогу курира игра телевизијски апарат. Службеник се обрати на одређено место телефоном и за час се на екрану пред њим појави аутентичан потпис. У Њујорку је једна банка отворила филијалу са упола мање просторија него што је обично потребно. Целокупно књиговодство налази се у централи, а чиновништво, помоћу телевизије, добија податке из појединих књига.

У медицини. — Лекар у операционој сали, у току саме операције, може одмах да види помоћу телевизијског апарата потребан рентгенски снимак, да би на основу њега контролисао свој рад на операцији.

је се необично рађање и смрт одиграло пред очима задивљених посматрача. Крајем 1954 године, јапански научници с бродова „Кануо Мару“ и „Шиную Мару“ присуствовали су једном краткотрајнијем, али много трагичнијем догађају. Они су добила извештај да се код Бајонских Острва, у Тихом Океану, „родило“ једно вулканско острво и одмах су запловили к њему. На броду „Шиную Мару“ налазио се чувени професор Нино, директор Хидрографског друштва у Токију. Кад су бродови стигли на свега два километра од острва, дугог око 200 и високог 15 метара, вода је почела да кључа, а пепео и лава дизали су се високо у ваздух. Острво је наједном нестало, а затим се поново појавило. Грмљавина је постојала све јача. И док је на бродове падала права киша у сијени лаве, професор Нино је својим телеобјективима и даљинским камерама стрпљиво снимао невиђену природну студију. Он је знао да ће први снимци ове врсте значити огроман допринос за једну младу науку, вулканологију.

Док је професор снимао, његови сарадници скупљали су пепео и лаву, да би их дошле испитивали у лабораторијама. Многи су били рањени и јаукали су од опекотина. Море се по-

ново узбуркало, а свуд око бродова почели су да шикљају високи млазеви воде и водене паре. Опасност је била велика, па су бродови пуном паром нагли да беже. Док су се они још окретали, настала је страховита ерупција и острво које се тек пре неколико дана било „родило“ нестало је заувек. Увече је професор с примерцима лаве и пепела прешао на брод-лабораторију „Кануо Мару“, а његови сарадници су помоћу сонда мерили дубину воде, температуру, количину соли и других минерала у мору.

Само што се професор Нино вратио на свој брод „Шиную Мару“, из мора је сунуо огроман стуб дима и пепела, па су оба брода похитала да се удаље из опасне зоне. На несрећу, брод „Кануо Мару“ закаснио је за неколико секунди и на њега се сручила огромна количина кључале воде, ватре и усипаног камена. Био је оба-

вијен димом, али су морнари с другог брода ипак видели кад је командни мост одлетео у ваздух. На палуби „Шиную Мару“ није се више могло издржати од врућине и сви су побегли у своје кабине. Изненада, брод је полетео у вис, као да га је издигла каква цинковска рука, а онда је почео да пада. О морску површину треснуо је свом тежином. Врата кабина су се поотварала и у њих је продро усипани ваздух, који је носио пепео и кишу варица. Сумпорни гасови су гушили људе, а многи су горели као бакље. И баш тада, кад је изгледало да нико жив неће измаћи, све се наједном стишало. Професор је пузећи измислио из кабине и ишао на палубу. Морнари су гасили пожаре и превијали једни друге.

Кад су се дим и пепео разишли, од брода „Кануо Мару“ није више било ни трага. По мору су пловили рабањани де-

лови палубе, унакажена људска тела, појасеви за спасавање. Неколико десетина морнара и научника платили су главом своју радозналост. Они су хтели да присуствују рађању и умирању једног света. А професор Нино, који је за длаку избегао смрт, донео је научницима и целом свету драгоцене снимке најчудесније природне катаклизме.

Данас у свим светским морима постоје многобројна вулканска острва. Она су изнета ерупцијом из морских дубина, често већих од 5.000 метара. Тако су настала и пацифичка острва Хаваји, чувена са своје лепоте. Последња проучавања открила су у средишњем Пацифику, на дну океана, површину већу од Европе, на којој се налази више стотина подморских вулкана високих 2.000 до 4.000 метара. То значи да је у овом делу света могућно „рађање“ нових острва.

»Црни јеније неба«

Вешите ма коју птицу за ногу и она ће покушавати да одлети све док не падне од исцрпљености. Једино се врана, птица која се не може похвалити лепотом али која има „мозга“, неће тако понашати. Врана никад неће узалудно и непромишљено тражити своју снагу. Уместо да трза канап, она ће мирно почети да га кључа својим кљуном — све док га не прекине. Догађало се чак да стрпљивим кључањем врана одрешу чвор на узци. Због те њене „промућурности“ и снажљивости, многи природњаци називају је „црним генијем неба“.

У прилог овом његовом мишљењу и мишљењу многих других орнитолога говори и огроман број ових птица. Упркос напорима да се вране истребе, њих данас има много више него, например, пре четри века. Наиме, као ретко која птица, врана је у стању да открије опасност. Вране, које обично лете у великим јатима — понекад у таквом јату има и по неколико хиљада птица — никад не слећу а да не поставе стражаре на „стратешким тачкама“. Ови стражари показују невероватну способност у разликовању праве од лажне опасности. Ако се у близини јата врана појави човек с косом на рамену, пројурју каква аутомобил или протрчи дечак занет игром са својим псом, стражар неће пустити ни гласа. Али ако наиђе човек с пушком, кричи опомене испуне ваздух и читаво јато зачас је у ваздуху.

Вране се веома усрдно и пожртвовано брину за оне чланове јата који западну у било какву невољу. Један природњак приметио је једном две вране које су, одвојивши се од јата, слетеле у његов врт, где је он нешто раније оставио храну за врапце. Једна од слетелих птица била је велика и јака, а друга мала, закржљала и усто јој је једна нога била слоњена. Рањена врана уопште није могла да се креће по земљи. Њена пратиљка трчала је по врту, скупљала храну и доносила је својој немоћној стићеници. Нај-

зад су, после обилне гозбе, обе одлетеле. Орнитолог Едвард Форбаш видео је једном кад је једна рањена врана пала у реку. Лупајући крилима по води, она је очајнички крештала. На њен позив у помоћ одазвале су се готово трестотине врана, које су се спустиле до саме површине реке и својим крилима одгурале је лагано до обале. Вране ће, као по неком правилу, пожртвовано штитити од напада сваког рањеног члана свог јата на тај начин што око њега образују круг и својим кљуновима одбијају нападача.

Ма колико то изгледало необично и невероватно, међу вранама постоји неки систем делења правде, који се састоји од суђења и извршавања казне. Врана којој треба да се суди стоји нешто по страни, док се читаво јато густо збије. Веома дуго, понекад и сатима, чланови јата „расправљају“ њихови гласови се узбуђено дижу и стишавају. Најзад, одлука је донесена: јато или одлеће остављајући преступника, или се спусти на „хапшеника“ и кљуна га док не угине. Чиме објаснити ово чудно понашање? Као што је неки природњак јед-

изражавају своју „антипатију“ према совама.

Изгледа да и саме вране цене своје „гласовне способности“, јер су „концерти“ једна од њихових најмилијих забава. На тим концертима вране, једна за другом, приказују јату своју „виртуозност“. Кад једна, пошто је исцрпла сав свој репертоар, ућути, читава „публика“ заграје, изражавајући — ко би то знао — разочарање или одушевљење.

Врана спада у оне ретке припаднике животињског царства који могу да науче да имитирају понеке речи из људског говора. У Џорџтауну, у Америци, један стари вран, стогодишњи Пит, био је узрок постављању звона на градском тркалишту. Наиме, пред почетак једне трке Пит је изненада узвикнуо: „Полази“. Тркачки коњи, навикли да та реч означава почетак трке, јурнули су без постицаја својих јахача. Да до сличне забуне не би још који пут дошло, знак за почетак трке означавао се од тога дана — звоном.

ном рекао, „тајна да ли је тај осуђеник заиста преступник или жртва неког необичног ритуала у птичјем свету лежи ван човекове могућности да то схвати и објасни“.

За узајамно споразумевање, вране, по мишљењу орнитолога, имају речник од најмање 25 различитих гласова. Оне испуштају одређени крик кад примете да се приближава непријатељ, обично човек, јер вране готово и немају других непријатеља осим људи. Другим криком објављују да су нашле храну, трећим

Плашење крвава које дремљиво преживљава такође спада у омиљене забаве врана. Често се догађа да врана неприметно слети на леђа краве и да је снажним ударцем кљуна тргне из њеног леђог и угодног дремежа. Забедежено је чак да се вране „забављају“ и на тај начин што слећу на леђа старих људи док они дремљукају на сунцу и буде их кљуцањем.

Лорна

Ускоро је стегла страшна зима. Три недеље снег је непрестано падао. Грање у шуми дошло се под његовим теретом. Зечев и птице скупљали су се око кућа, јер нису имали шта да једу.

Џонова сестра Ана свако јутро излазила је пред кућу и хранила птице. Чак и дивљи гавранови слетали су пред Ану и халаљиво кључали жито. Снег је у брдима затрпао многа стада и пастире.

Сутрадан је цело село кренуло с лопатама упомоћ чобанима. Пут је био непроходан, а снег је непрестано сипао. Напред је ишао Џон, пртећи стазу, а за њим су се кретали остали сељаци.

Џон је једини успео да се пробије до торова, где су многе овце лежале смрзнуте. Када су друге угледале Џона, оне су тужно заблејале. Чобани су на време били умакли, оставивши овце.

НАШИ СТАРИ РУДНИЦИ

Од давних времена било је познато рудно богатство наше земље, нарочито Босне и Србије, а изнад свега били су на гласу њени сребрни и златни рудници, па рудници олова и бабра, златоносне реке и богата испираништа злата. За време Римљана копали се и испирало злато на више места у Босни, а најбогатија налазишта била су у изворишту Врбаса и Лашве. Римска покрајина Далмација, која је обухватала велики део данашњих југословенских земаља, имала је седиште својих рударских власти у приморском граду Салони (Солину, у близини Сплита). Копачи руда и испирачи злата били су робови, староседеоци, чај чешће припадници разних илирских племена и других балканских народа. Римљани су на рад у руднике слали и злочинце, преступнике сваке врсте и то је била једна од најтежих казни. У дубоким окнима стене су ломљене гвозденим пију-

цима и ћускијама, или су распрскане помоћу дрвених клинова и воде.

Златна налазишта на Врбасу

За златна налазишта у изворишту реке Врбаса римски научник Плиније Старији писао је да су ванредно богата. Злато се налазило на самој површини, и то у толикој количини да се за време цара Нерона добијало и до педесет фунти на дан. На једној од најстаријих географских карата, на такозваној Појтингеровој табули, насталој у време Римљана, означен је предео сребрних рудника у Босни под заједничким именом Аргентарија (аргентум — сребро). Сребро су Римљани налазили и у Србији, у области Копачника, Рудника и на другим местима.

Од свих рудних области, Копачник је био најбогатији сребром и најпознатији у свету. И српско име ове планинске области, првобитно Копалник (од копати), показује да је настало

под утиском оних огромних ископаних јама и ровова које су овде затекли словенски досељеници. Све до наших дана живе су у народу приче о неким Латинима који су овде имали сјајне градове, живели у богатству и раскоши, а сребро је текло у непресушним сребрним рекама. Још у 16 и 17 веку, страни путници који су пролазили кроз ову област називају Копачник Сребрном Планином, а тако је називан у географским делима и школским уџбеницима још и почетком 19 века. Но, у европском географском свету ова чувена планина није истицана само као једно од најбогатијих налазишта сребра, него и као ланац који повезује Алпе с Балканом и планинама у Азији. Катена Мунија, Ланац Света, Сребрна Планина — сви ти називи старих географа давали су Копачнику неки узвишени, готово митски значај.

Надом западног римског царства, замро је и рад у рудницима. Време је затрпало окна и прокопе, пропала су насеља око рудника, али су ипак остали трагови и обележја старог римског рударства. У много векова касније, кад су се у нашим средњовековним државама поново почели отварају рудници, нови мајстори-рудари пошљи су римским траговима. То су „старе рупе“ које се помињу у нашим раним средњовековним повељама. До доласка рудара Саса, вештих мајстора, који су отворили старе римске руднике и проналазили нова рудна налазишта, злато се испирало као у предримска времена, на овчје руно; а на добијању гвожђа радили су домаћи ковачи, који су један део морали да дају владару.

Немачки рудари, који су у 12 веку дошли на Балкан из Угарске, у Србији се први пут помињу крајем 13 века, за владе краља Уроша. У Србији, Босни и Бугарској зову их Сасима, а спомен на њих остао је и данас у многим нашим географским називима. Више села у Србији и Босни носе име Сасе, а код Сребрнице и Мајданпека постоји Шанка-река, итд.

Каравани са оловом на ушћу Неретве и у Дубровнику

Сјајно доба нашег средњовековног рударства пада у 14 и 15 веку и оно је главно врело богатства српске и босанске државе. Наши рудници постају познати у целом свету. О њиховом богатству причале су се невероватне ствари. Један француски калуђер, 1332 године, обавештава свог владара да краљ Србије има пет сребрних и исто толико златних рудника, у којима даноноћно копају драгоцене метале. У Србији,

вели он, има још много рудника у којима су помешани злато и сребро. Нарочито је било чувено „гланско сребро“, које се добијало из новобрдских рудника. То је сребро са извесном примесом злата, много тражено у свим земљама западне Европе. У једном италијанском витешком роману из 14 века, чија се радња делимично одиграва у Србији, говори се о великом богатству „славонског краља“, који је неком сицилијанском витезу даровао 80.000 сребрних „фиорина“. Је дан византиски историчар писао је половином 15 века да су се у српској држави злато и сребро налазили готово на површини и да извиру из земље

ске луке и оданде је даље отпремано. Био је цењен и бакар из босанских рудника и Рудника у Србији. Позната је цена бакару: 400 фунти бабра вредело је 2 фунте сребра.

Саси су били вешти рудари, имали су своју рударску технику, а поред рудника имали су

Поред Саса, бавили су се рударством у Босни и Србији највише Дубровчани, али не као рудари у јамама, него као банкар, златари и ковачи новца, закупили рудничких јама и убирали царина које су се плаћале на извоз руда. Али, било је и домаћих поседника рудника. Крајем 14 века властела Мусићи били су господари Копачника, најбогатије рударске области у Србији. Народне песме о боју на Косову помињу Мусића као господара и „мајдана чисто сребрних“.

Кад су Турци освојили наше земље, одмах су забрањили извоз метала, а рад у рудницима, како пише један млетачки посланик, „постао је један вид суrove турске тираније“. Рудари у златним и сребрним рудницима више нису радили за своју добит, него за царску благајну. Саси су напустили наше земље, а домаћи рудари, уколико нису изгинули, напуштали су рад у окнима. Неки су отишли у туђину, где су својом вештином помогли да се отворе нови и богати рудници. Тако се помињу двојица у Калабрији, у Италији, који су стекли велике заслуге за уређење сребрних рудника.

А у Србији и Босни постепено су пропадали стари богати рудници и рударство је сасвим замрло. На некад жив рад потсећале су само огромне наслаге шљака и рушевине рударских насеља.

КАДА БИ НАС ПОСЕТИЛИ МАЛИ ГРЕНЛАНЂАНИ...

та мислите, како би се осећала деца са Гренланда кад би дошла у наше крајеве? Осим леда и снега, њима би све друго било непознато. Чудили би се свакој ствари, која је за нас обична ствар и коју свакодневно видимо. Они би прво открили праšину под ногама. Прашина? А откуд би они знали за праšину? Сагли би се, узели би је пуну прегршт и с чуђењем је претртали из руке у руку.

Затим би опазили траву у парку или у травњаку. Шта ли је сад ово? Каква ли је ово боја? Зелена?! — питали би се. Башли би се на траву и по њој се ваљали. Раздано би је посматрали и нежно провлачили прсте кроз њу. Они је не би чупали, а поготову ништа рђаво не би учинили шареним цветицима. Буљили би у њих и дивили се њиховој лепоти, коју ми готово и не запажамо. Кад би спазили неку гусеницу, лептира или какво друго ситно живи биће, клицали би од одушевљења и позивали своје другове да дођу и виде чудо, а добро би пазили да животињцу случајно не гзаде.

У Кјебенхавену, у Данској, покушали су да децу са Гренланда, од пет до осам година, навикну на европске прилике. Тај експеримент је од велике важности за Данску, јер је Гренланд њена земља. Утисци деце из вечног леда били су занимљиви. Запажено је да им се нарочито свиђају пауци, јер су о њима читали у народним песмама. Иначе, они их никад раније нису видели. Све цепове и на капуту и на панталонама испунили би пауцима. Ако су хтели некога нарочито да почаствују, томе би у знак пријатељства дали паука.

Мали Гренланђани осећали су се у води као код своје куће. У њој су се превртали као фоке, уживали у таласима, а кад су хтели да их купају у кади, они су брзо изишли из ње и нису више хтели да се врате. Малишани са Гренланда радо једу све, као и друга деца, али с једном разликом: ни на који начин нису могли да их приволе да једу краставце. Они су им били страховито одвратни.

Васпитачи не би могли да пожелу боље ђаке него што су деца са Гренланда. Она су у стању да седе по читаве сате онако како их поставите. Ако треба да се покрену са свог места, то им се мора посебно рећи. Зато лекар нема никакве муке кад прегледа малог Гренланђанина. Није примећено да иједно дете плаче. Изгледа да су им сузе непознате. Лице им је ретко жалосно, па је чак ретко и намрштено. Скоро се увек смеју. Сви су били изван себе од радости кад су видели кишу. Изгледало им је као да се небо над њима просто отворило.

Када бисмо имали прилику да с том децом доживљавамо свакодневне појаве, онда бисмо много више осетили колко је свет препун разних лепота, које ми, гледајући их свакодневно, готово и не запажамо.

МАЛЕ ЗАНИМЉИВОСТИ

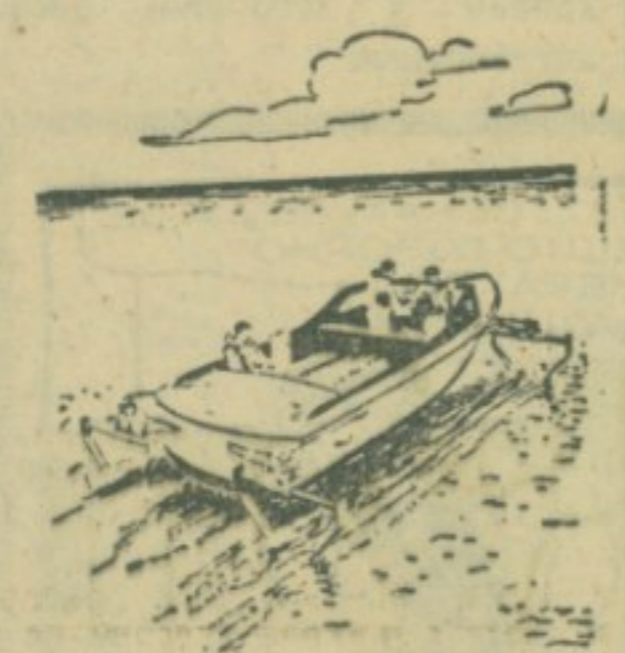
ЈАГОДА — ДРВО

Као дрво високо два метра и као биљка пузавица, може да се негује нова врста јагоде коју је створио један одгајивач у јужној Немачкој. Она даје плодове од маја до новембра. Да ли су климатски и други услови у осталом делу Европе вољиви за њено успевање, то још није познато.

ЧЕТВОРОКЕ РИБЕ

Рибе са четири ока уловљене су у бразилијанској реци Гуруп. То је једна досад потпуно непозната врста. Уловљени примерци предати су, ради проучавања, лабораторији бразилијанског Министарства пољопривреде. Највећа од ових риба дугачка је 25 сантиметара.

води. И поред тога што је овај принцип отскока примењен, он је пронађен још пре 30 година,

а изумео га је Александар Грахам Бел, проналазач телефона.

ДАВНАШЊИ ОБИЧАЈ

Бацање конфета на забавама давнашњи је обичај. Али, у старо доба, на римским карневалима например, то су биле праве шећерлеме, (реч „конфето“ на италијанском значи бонбон, колач, посланица). Башани су углавном пошећерени бадем, ораси и слично. Њих су заменили „конфетани“, што значи рђави, лажни слаткиши. Пошто су они били начињени од гипса, убрзо су забрањени, јер су претстављали опасност за онога на чију би се главу сручили. Доцније, назив конфети пренет је на ситне, округле, разнобојне хартијнице, какве ми данас знамо.

НЕ БОЈИ СЕ БАЈО ПУШКЕ ЦЕФЕРДАРА, НЕГО ПУШКЕ ОПУТОМ ВЕЗАНЕ

Тако се у старо време говорило у народу, јер су се многе лепе пушке носиле само дике ради, док су се ружне носиле од невоље. Приповеда се да је српски јунак Јанко Катић погинуо 1806 године од пушке која није вредела ни пет пара, а ни војвода Коњада није погинуо под Лозницом од боље пушке.

С циљом у лов на гивље магарце

Чилеански фармер Гилермо Сат лови дивље магарце у пампама на врло оригиналан начин и тако обезбеђује своју фарму потребним бројем животиња за рад. У лов полази потпуно сам, у свом полутретном циљу. Кад примети чопор дивљих магарца, почне да га гони. Трка траје све док нека од гоњених животиња не поустане. Тада јој Гилермо прилази и, док управља колима само коленима, хвата је рупкама за уши. Борба траје само

неколико тренутака и савладани магарец убрзо се нађе у циљу. После овога трка се наставља, све док Гилермо не улови довољан број дивљих магарца.

Већ после неколико дана магарци су довољно питоми да се могу оставити без надзора на фарми. Они више и не покушавају да побегну. Можда је то зато што су њихови преци били питоми магарци, који су радили у чилеанским рудницима бабра.

Цун

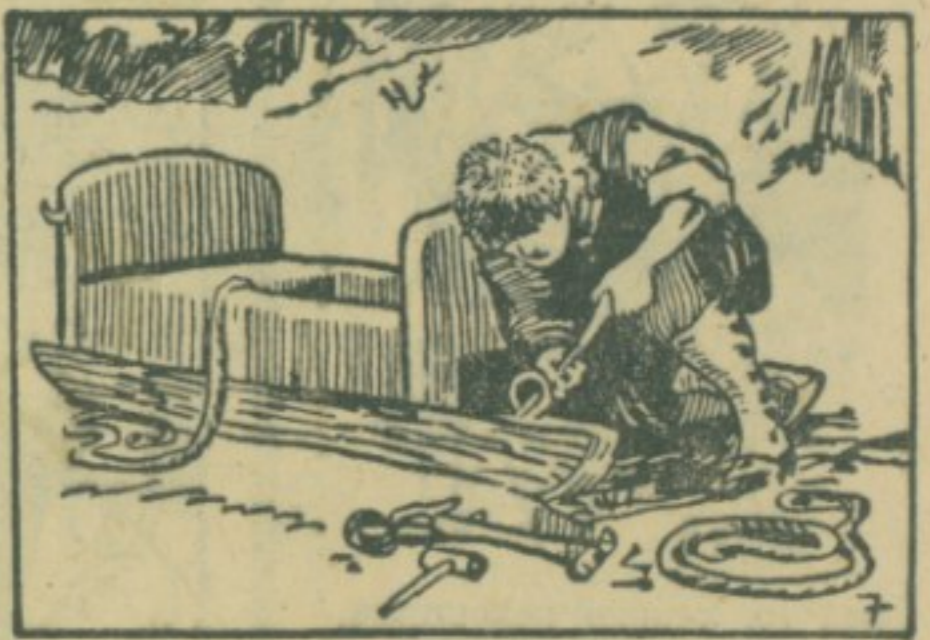
По дубоком снегу и чичи зими Цун је вукао овце у подножје планине. Није стао све док и последњу овицу није прегрзао. Због тога је морао да се пење и спушта више од тридесет пута.

Сви су се дивили Цоновој снази и храбрости. Напољу је и даље беснела непогода. Од јаког јасеновог дрвета Цун је направно крпље. Хтео је да види шта ради Лорна Дун.

Крпље су Цона одржавале на снегу, па се лако попео на врх брда, одакле се лепо видело дрво с гнездица. На гранама је Цун угледао само четири гнезда: Лорни је, значи, претила опасност.

Чим је то видео, Цун је одјурно до куће и журно почео да прави санке. Мајку је замолио да донесе крзно, којим је хтео да огрне Лорну кад се буду враћали. (Наставиће се)

ВЕРОВАТИ ИЛИ НЕ...

ОТРОВНЕ РУКАВИЦЕ

Немачки владар Отон III (980—1002), познат у историји по својим настојањима да од Рима начини сре-

дште огромног царства које би обухватило читав свет, завршио је свој живот на тај начин што је, не слутећи опасност, навукао на руке рукавице које су биле натопљене нарочитим отровом. Према предању, њега је отровала Стефанија, удова римског патријарха Кресцентија, кога је Отон, 998 године, погубио.

ИПАК НИЈЕ НАУЧИО

Џон Мак Дауел из Отаве, у Канади, био је пуних 26 година власник једне гараже и радионице за оправку моторних возила, а ипак никад није научио да вози аутомобил.

СА УДИЦЕ У УСТА...

Хот Лејк (Врело Језеро) у Орегону, у Америци, прави је рај за пекароше. У Хот Лејку, чија је вода готово врела, додуше нема риба, али их зато има у изобилју у једном суседном

хладном језеру. Оба језера спојена су узаним каналом. Риба уловљена у хладном језеру може тим каналом да се одвуче до врелог језера а да се не извлачи из воде и да се у овом природном „лонцу“ за два до три минута скува.

ПЕШЧАНИ ПОЛУМЕСЕЦИ

Пешчани полумесеци у Ла Џоји, у Перуу, спадају међу највећа природна чуда на свету. Ове дуне од песка у облику полумесеца образује ветар и све су оне истог облика и величине: дуге су 30 а високе 5 метара. Ветар покреће пешчане полумесеце преко пустиње, и то брзином од 20 метара годишње.

САМО GESTOVIMA

Године 1801 избила је у Индији побуна позната под именом „Палигарска buna“. Вођа те побуне био је неки Умаи из Тивеведеје, човек од рођења глув и нем. И по-

ред тог тешког недостатка, Умаи је подигао масу и пробудио у њој борбеност, служећи се само мимиком и гестовима.

Биљка која смањује крвни притисак

ЛЕК СТАРИХ ИНДИСКИХ ТРАВАРА — НАЈВЕЋЕ МЕДИЦИНСКО ОТКРИЋЕ ПОСЛЕ АНТИБИОТИКА

Кроз дуги низ година људске историје, травар и врач били су једно лице, које је уживало велик у след код својих сународника. С порастом улоге савремене медицине, важност травара знатно је опала. Међутим, данас медицина почиње да обраћа све више пажње на искуства травара. Не треба заборавити да траварима разних примитивних народа данашња медицина има да захвали што је упознала кокаин, кураре и кинин. Један од тих биљних лекова је и резерпин, који се добија из корења биљке рауволфије. Од овог лека очекују спас милиони болесника од високог крвног притиска и многи душевни болесници.

Високи крвни притисак представља једно од озбиљних облика обољења срца и крвоток. Код људи старих 30 година налази се на око 2,5% с повишеним крвним притиском, док се међу педесетогодишњацима тај проценат пење чак на 50%.

У Индији се још пре 3.000 година биљка рауволфија употребљавала за лечење грознице и против змијског уједа, али и код срчаних и душевних болести. Мајке су давале рауволфију деци да би их успавале, а на овакву употребу о-

ве биљке налази се у Индији и данас. Кажу да је Ганди стално узимао рауволфију.

Као лек, рауволфија је продрла у Европу још пре 300 година, али је убрзо заборављена, тако да је тек пре неколико година поново откривена. То што је она остала тако дуго незапажена има се делимично приписати њеном

кара. Почело се са испитивањем корена рауволфије, да би се издвојио састојак који има лековито дејство. Једна група швајцарских научника добила је из њега алкалоид резерпин, за који су утврдили да има сва лековита својства рауволфије.

Ускоро пошто је вредност рауволфије званично призна-

вају две врсте богате резерпином: рауволфија серпентина и рауволфија микранта. Рауволфија вомиторија, која расте у Екваторијалној Африци, и рауволфија хирсута, које има на свим континентима осим у Европи, дају такође велике количине резерпина. Бар још четири биљке из ове породице моћи ће да се искористе за добијање драгоценог лека. Сад се увелико ради на подизању плантажа рауволфије, а чине се и напори да се дође до синтетичког резерпина.

Снижавање крвног притиска само је један део онога што се очекује од резерпина. Покушаји лечења неких врста душевних болести резерпином уместо електричним шокovima дају много наде. Кад се има у виду да у многим земљама половину болничких кривета заузимају душевни болесници, може се проценити колика би била корист по човечанство ако би се лечење резерпином показало као успешно.

Травари у Индији одавно су били убеђени да је рауволфија добар лек, а сад су је научници учинили највећим открићем у медицини после антибиотика.

врло спором дејству. Краткотрајни опити нису давали никаквог резултата и зато се сумњало у њена корисна својства.

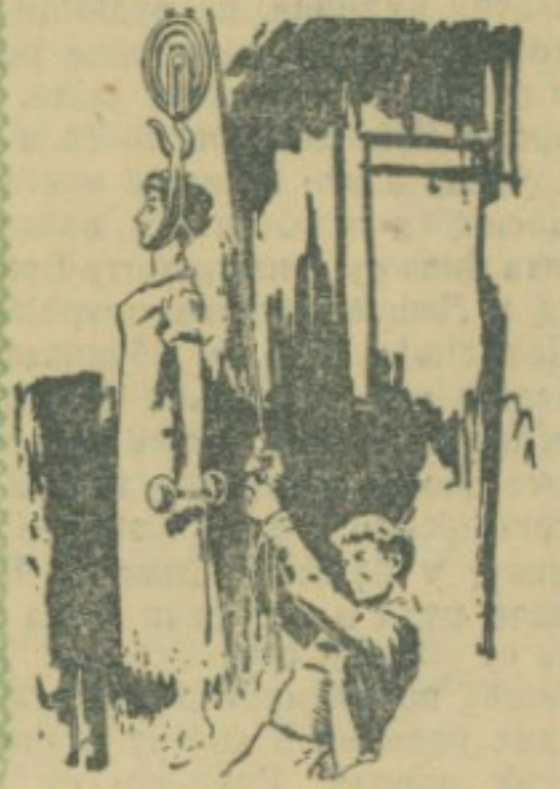
Прве новije пробе с рауволфијом извршене су у Америци 1950 године. Опити које је изводио др Вилкинс на бостонској клиници потврдили су искуства индискких ле-

та, ботаничари су се дали у тражење сродника ове биљке који садрже резерпин. Постоји 130 разних врста рауволфије, које расту у свим тропским и суптропским крајевима. Има их које достижу висину од свега тридесетак сантиметара, док су друге право дрвеће од по десет метара висине. У Индији успе-

ВЕРОВАТИ ИЛИ НЕ...

ЗБОГ ЛЕПОТЕ...

Све до пре два века жетве у Европи подносила су трава мучења само да би отстраниле трагове година.

Тако су, на пример, Енглескине пристајале да сатима буду „обешене“ о широку траку коју су им стављали испод браде само да би се ослободиле подваља.

ЧАЈВЕЋА ВИНОВА ЛОЗА

Највећи чокот винове лозе на свету налази се свакако у селу Тирел, у Северној Каролини. Ову лозу посадили су пре 370 година енглески колонисти. Данас њено стабло има у обиму четири метра, а гране јој окривају површину од 40 ри. На лози још и данас аба грожђе.

НЕСЛАВАН КРАЈ ТИГРА—ЉУДОЖДЕРА

У близини Тентулакунија, у Индији, енглески ловац Хери Тејлор убио је 1886 године једног тигра који је годинама био страх

и трепет за читаву околину и за кога су домораци тврдили да је растргао најмање 200 људи. Занимљиво је да је Тејлору то био први лов на тигрове.

ВИДЕО 30.000 БАЛЕТСКИХ ПРЕТСТАВА

Руски балетски критичар Константин Скаловски (1843—1906) видео је за 50 година 30.000 балетских претстава, што значи да је годишње гледао просечно 600 претстава.

„ЉУБИТЕЉ“ ЦВЕЋА

Харолд Виџемс, трговац из Мелбурна, у Аустралији, последњих десет година свог живота хранио се искључиво цвећем. Његова омилена „јела“ биле су тринантене, гладноле и далије.

„ВАКОГ ДАНА ПО ЈЕДНО ДРВО

Френк Филс, фармер из Небраске Ситија, у Америци, пуних 50 година сваког радног дана сadio је по једно дрво.

ТЕЖАК РАД

И ВЕЛИШ ДА ЈЕ ПЕРА ОТИШАО ДА РАДИ??

КАЖЕМ ТИ ОНО ШТО САМ ЧУО ПОПАЗУ!!

ЈЕСТ! СЕЋАМ СЕ ДА ЈЕ НЕШТО ГОВОРНО О НЕКАКВОЈ ОДМУЦИ!!

ПОПАЗУ, ТО ЈЕ ЗАБРИЊАВАЈУКЕ! ТРЕБА ДА ГА ОДВЕДЕШ ЛЕКАРУ!!

А МОЖДА НИЈЕ ИСТИНА, ОЛИВА!!

ПЕРА РАДИ??

И ЈОШ НИЈЕ ДОШАО! СМАК СВЕТА!!

ДОКТОРЕ, ХВАЛА НА САВЕТУ!!

А ЈОШ НЕ ЗНАМО ШТА РАДИ!!

ШТА?

У ВАРОШИ СЕ ПРЕ ПРИЧАВАЈУ ЧУДНЕ СТВАРИ О ПЕРИ. ЈА БИХ ТИМ БРБЛАНЦИМА...

СМИРИ СЕ, ОСКАРЕ!!

МОЖДА ПЕРА НИЈЕ КРИВ!!

ПОПАЗУ, ТИ СИ ЊЕГОВ ПРИЗАТЕЉ!! НЕ СМЕШ ДА ПОВЕРУЈЕШ У РЕКЛА-КАЗАЛА!!

ЗАШТО НЕ ОДЕШ И ПИТАШ ГА?

ИМАШ ПРАВО, ЈУЛО!!

ТРЕБАЛО БИ ДА ЈЕ У ОВОЈ ЗГРАДИ!!

РА НАУК

И ВИ МОЖЕТЕ, КАО ОВАЈ ЧОВЕК, ДА СЕ ОДМАРАТЕ У НАШИМ УДОБНИМ НАСЛОЊАЧАМА

КОЛИКИ ЈЕ ПРОТОН?

Професор Хофстатер, који предаје на универзитету у Станфорду, у Калифорнији, недавно је измерио дужину пречника једног протона. Као што је познато, један протон сачињава језгро атома водоника, најраспрострањенијег елемента у васиони. Направа која је послужила за мерење протона заснована је на принципу електронског микроскопа. Наместо светлосних зракова, кроз напругу пролази сноп електрона чија је таласна дужина мања од дужине таласа светлости. Уколико човек жели боље да „види“, таласна дужина је у том случају мања. Помоћу ове справе, професор Хофстатер је израчунао да пречник протона износи 0,000,000,000,000,800 делова милиметра.

ЈЕСТЕ ЛИ ЧУЛИ ЗА НОКТИЛУКУ?

Многи морепловци на својим путовањима по далеким морима и океанима били су не једном сведоци чудесног сребрнатог светлуцања на морској површини. Оно се догађа за време топлих вечери, кад је море мирно, а проузрокују га милиони сићушних једноћеличних бића — ноктилука. Њихова непрегледна јата дижу се тада из морских дубина да обасјају, километрима наоколом, површину мора. Светлуцање се јавља у први мах час овде час онде, право слабије, а онда све јаче и јаче. Светлуцање искрице шире се све више, док светлост сребрнатоплаве боје не захвати читав видокруг. Ако се брод нађе усред тог непрегледног мноштва ових сићушних створова, изгледа као да плови по неком растопљеном, усијаном металу.

Ове животињце окружује облица и пихтијасте масе никад не премашују ширину од једног милиметра. Тело им сачињава гу-

ста мрежица састављена из танких кончица. Оно је обавијено једном прозирном опном, на којој се налази мали отвор кроз који улази храна. У средини те пихтијасте лопте налази се најважнији орган животињце — језгро. Крај усног отвора постоји бич, којим ноктилука узима храну, а на супротној страни кратак пикал, који је стално у покрету. То је, уствари, орган чуда пипања.

Ноктилука нема, као многи други становници морских дубина, нарочите светлеће органе. Светлост коју она шири избија из читаве њене протоплазме, која јако засветлуца и при најмањем додиру. Појава ових животињца на површини, и то само у морима где је вода топла, везана је за њихов начин живота. Ноктилуке воле само мирно море и зато пред сваку промену времена, чим запрети бура или киша, повлаче се у дубину, до које неће допрети таласи и трајаји мора, чекајући поново леп дан или ноћ да изиђу и задиве поморце који туда буду пролазили.

И РАКОВИ МЕЊАЈУ БОЈУ

Позната је „превртљивост“ камелеона, који мења боју тела према боји средине у којој се налази. У Шкотској је позната прича како се један камелеон нашао у грдној неприлици кад су га ставили на шкотски плед (шал). На пледу је било толико боја да животиња није знала према којој да се управља.

На универзитету у Франкфурту недавно је извршен опит којим је доказано да и рак може да мења боју, и то још док је у животу, а не само кад се скува. Установљено је да се иза рачијег ока налази жлезда с једним хормоном, који, пошто се убризга животињи из исте породице, изазива промену боје. Ова жлезда у вежи је са оком и дејствује тек пошто светлост додирне очи живца. Ако се животиња налази у мраку, не долази до лучења хормона.

СРЦЕ КИТА

Доктор Пол Дадли Хуаг, специјалиста за срце, бави се поодавно научним радом. Наиме, он врши разне експерименте с китовима и слоновима. Недавно је изнео занимљив опит над малим китом тежким једну тону који је уловљен харпуну близу обале Аласке. Харпун је био необичан, јер је кроз њега пролазио електрични кабл, помоћу кога је Хуаг забележио први електрокардиограм ове врсте у свету. Лекар је том приликом итврдио да срце кита, које иначе „удара“ двадесет пута у минути, може, кад је животиња из безумља од страха, да удара и много брже. Да би проучио срце великих водених сисара, доктор Хуаг се усретсредно на испитивање качалова, огромне врсте китова који се размножавају у близини обале Јужне Калифорније. Том приликом он је установио да се ове грдосије од 50.000 килограма нимало не узнемирају кад их поводи харпун са електричним каблом. Амерички научник жели да помоћу ових испитивања дође до одговора на питање како реагују сгча разне величине. Резултати опита над животињама послужиле за решавање извесних поставки које се односе на човека.

ДА ЛИ ЗНАТЕ?

ПРЕКО АТЛАНТИКА 120 ПУТА

Вилијам Цад, капетан америчког ваздухопловства, прелетео је досад Атлантику 120 пута. Последњи лет изнео је у авиону једноседу „Стар оф Редзи“ и стигао на циљ после равни 40 часова летења. Он је намеравао да линију Њујорк—Каиро пређе без спуштања, али је услед јаке хладноће која је недавно захватила Западну Европу морао да се спусти на париски аеродром.

СТАКЛЕНИ ЧАМЦИ ЗА СПАСАВАЊЕ

Први брод снабдевен чамцима за спасавање од стакленог влакна пуштен је у море у Клајдону, у Енглеској. Овај брод, који је добио име „Салзет“, има запремину од 8.400 тона и саобраћаће између Енглеске и Далеког Истока. Стаклено влакно подесан је материјал за ову сврху: лако је, а њега не утичу различите атмосферске прилике, одржавање је једноставно, а осим тога није скупо.

ДА БИ СЕ КРОМПИР САЧУВАО...

Научници у једној америчкој лабораторији у Брукхејвену, која припада Комисији за атомску енергију, успели су да читавих 18 месеци спрече клијање и смежуравање кромпира, јер су га претходно изложили нуклеарном зрачењу. Кромпир није постао радиоактиван, а то зрачење није утицало ни на његов укус.

НОВА АМБАЛАЖА

Требало је десет година истраживања у Француској и САД да се нађе нова материја за амбалажу, која би била погодна нарочито за војску. То је, уствари, лист алуминијума претучен пластичном материјом, који се херметички спајају ако се преко њих превуче врелом пеглом. Амбалажа је отпорна према влази, масноћи, буњи и инсектима.

СЕЈАЊЕ ПИРИНЧА ИЗ АВИОНА

На пространим зиратним земљиштима у делти реке Мисисипи пре три године није

постојало ниједно јутро засејано пиринчем, нити иједна пумпа за наводњавање. Сада се тамо налази око 20.000 јутара под пиринчем и око 50 пумпи за наводњавање. Да би се засејала оволика површина, фармери бацају из авиона проклијали пиринчац на припремљено земљиште. Тако успевају да засеју 4 до 5 јутара дневно.

ПРСТЕНАСТО БУРЕ

Прстенасто буре је назив новог типа ваздухоплова који ће бити израђен у Америци. Он има облик бурета, па је због тога и добио ово име. Око трупа се налази метални цилиндар који замењује крила. Ово летеће буре имаће елисе и млазне моторе, који ће бити смештени између трупа и цилиндра. Авион ће бити у стању да узлеће и слете вертикално.

ЗЕМЉИНА УТРОБА СТАЛНО СЕ КРЕЂЕ

Један амерички научник из Института за океанографију у Калифорнији изнео је занимљиву теорију да је Земљино језгро стално у покрету. По њему, то долази отуда што се у унутрашњости Земље догађају радиоактивна загревања, под чијим је утицајем Земљино језгро стално у покрету. Услед тог кретања, долази до извесних поремећаја и у самој Земљиној кори и ми то примећујемо у виду вулкана, земљотреса, кретања планина и померања морског дна. Ово је кретање веома споро — износи највише до један и по километар за 100.000 година — али је довољно да га и ми осетимо. Радиоактивност стена јача је у дубини земље но на површини, што се лепо може оценити по јачој радиоактивности на дну океана него што је то случај с делићима на површини. То долази отуда што је дно океана много ближе средишту Земље од спољне површине.

ШТА СУ СЛОТОВИ?

Словци су додаци на крилима авиона који му дају већу стабилност.

НОВ НАЧИН ГАЈЕЊА АЛГИ

Стручњаци једне лабораторије у Вашингтону успели су да пронађу нов начин за гајење алги, ситног биља богатог протеином. Помоћу овог новог метода гајења алги, стручњаци су успели не само да производе убрзају, него да је и повећају онолико колико није било могућно иједним другим познатим методом. Они сматрају да ће убудуће моћи јестиво да производе алге које ће служити као протеински додатак сточној храни.

УТИЦАЈ ЗРАЧЕЊА НА МЕТАЛЕ

У Оук Риџу, америчком центру за атомску енергију, вршени су опити о утицају радиоактивних зрачења на метале и том приликом дошло се до занимљивих открића. Ако се зрацима из атомског реактора бомбардују метални кристали, ти се кристали стврђавају и метали добијају друге особине. Поред тога, и сами атоми мењају своја електрична својства. Сматра се да ће се на овај начин добити још потпунија слика о особинама метала.

ВОДЕНИ ЦВЕТ НИЈЕ БИЈКА

Водени цвет није биљка, него нежни крилати инсект који има три кончаста наставка на задњем делу тела. Припада групи пракрилаца. Виђа се крај слатких вода. Не храни се и живи кратко време: неколико часова до неколико дана. Ларве воденог цвета могу живети по неколико година у води. Водени цвет дише душничким шкргама и одлична је храна за рибе.

ШТА ЈЕ ЂЕМЕР?

Ђемер је турска реч и значи свод. Код нас је то кожни појас у коме се налазе преграде за новац, а носи се непосредно уз тело. Некад су трговци носили новац у ђемеру, ради веће сигурности. Био је у употреби код свих балканских народа.

...најмањи порцелански сервис на свету израдила су, 1933 године, два радника из Мајсена. Сервис, који се састоји од 142 комада, тежак је свега петнаест грама и може да стане у кутију од шибца.

...рутил је једини минерал сјајнији од дијаманта.

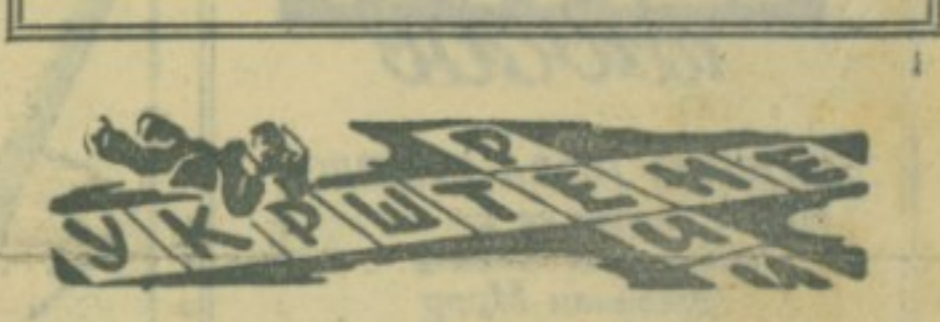
...име Африка први су почели да употребљавају Римљани. Порекло овог назива доста је нејасно. Прет

...прво друштво за сузбијање алкохолизма основано је у Њујорку, 1808 године.

...Хуго Гроцијус (1583—1675), холандски правник и дипломата, писао је већ у осмој години латинске елегије, а у дванаестог је ступио на универзитет.

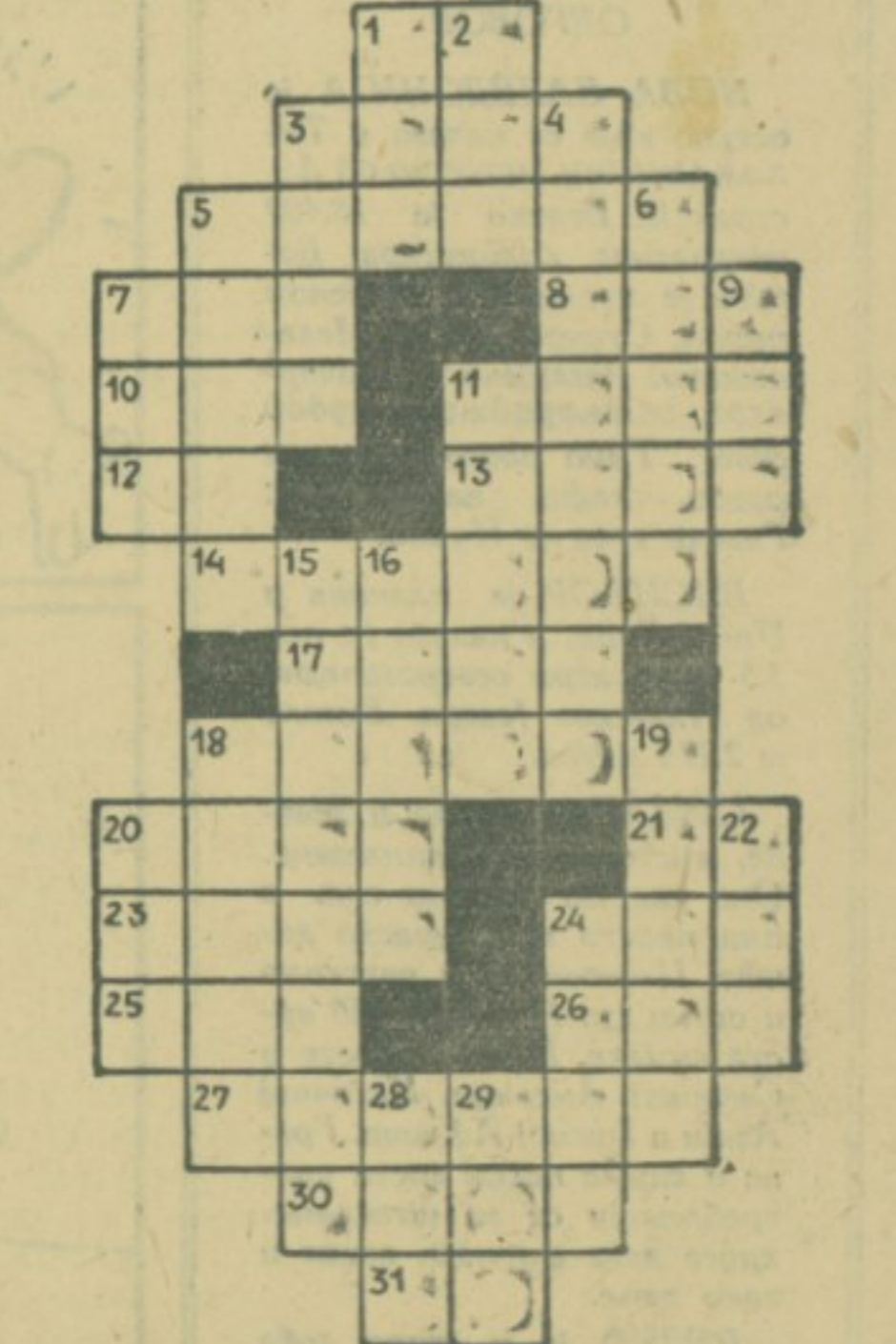
...крива кула у Серфили Кезлу, у Вел

су, двапут је више на криљима од чувеног удаљену сто метара.

Водоравно: 1) првак; 2) становник највећег полуострва на свету; 3) кухињска посуда; 4) тешко душевно обољење; 5) полуларазитска биљка; 6) дрвени котур за намотавање конца; 7) узвик при журњу; 8) врста мушког гласа; 9) угоститељски објект; 10) место у Херцеговини; 11) личност из Голдспортијевог романа „Сага о Форзалтима“; 12) назив историје уметности од Саломона Ренака; 13) римски цар познат по својој свирепости; 14) стара мера за тежину; 15) спен; 16) падина; 17) црногорско коло; 18) сфера; 19) музички термин; 20) личност из чувене Пушкињеве драме у стиховима; 21) средство за наркозу; 22) мера за површину.

Усправно: 1) место у Шведској познато по скаучарским теренима; 2) индустријска област у Западјој Европи; 3) кухињска посуда; 4) тешко душевно обољење; 5) полуларазитска биљка; 6) дрвени котур за намотавање конца; 7) узвик при журњу; 8) врста мушког гласа; 9) угоститељски објект; 10) место у Херцеговини; 11) личност из Голдспортијевог романа „Сага о Форзалтима“; 12) назив историје уметности од Саломона Ренака; 13) римски цар познат по својој свирепости; 14) стара мера за тежину; 15) спен; 16) падина; 17) црногорско коло; 18) сфера; 19) музички термин; 20) личност из чувене Пушкињеве драме у стиховима; 21) средство за наркозу; 22) мера за површину.

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА
Водоравно: 1) Стеван Сремаци; 2) Пата; 3) морула; 4) парабола; 5) ива; 6) век; 7) ка; 8) ар; 9) ја; 10) рокада; 11) рола; 12) Корана; 13) до; 14) др; 15) то; 16) Ира; 17) лик; 18) Каролина; 19) барака; 20) кама; 21) ха.
Усправно: 1) сара; 2) стуб; 3) пора; 4) алов; 5) Мевар; 6) алеја; 7) пик; 8) Ака; 9) акорд; 10) радар; 11) оро; 12) даг; 13) Кораб; 14) Атина; 15) Дик; 16) ока; 17) арач; 18) лика; 19) орах; 20) лама.

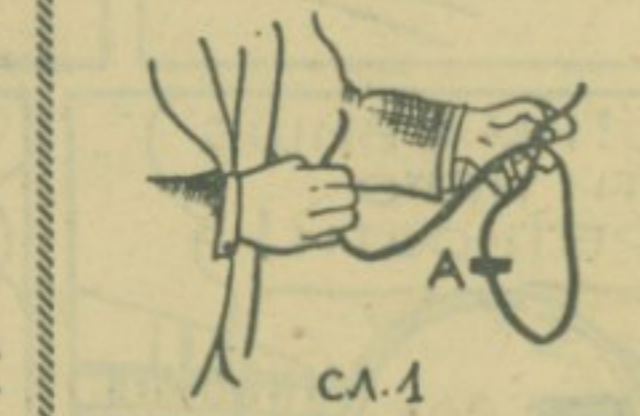
ДЕДИНЕ ВЕШТИНЕ

ЧАРОБНИ КАНАП

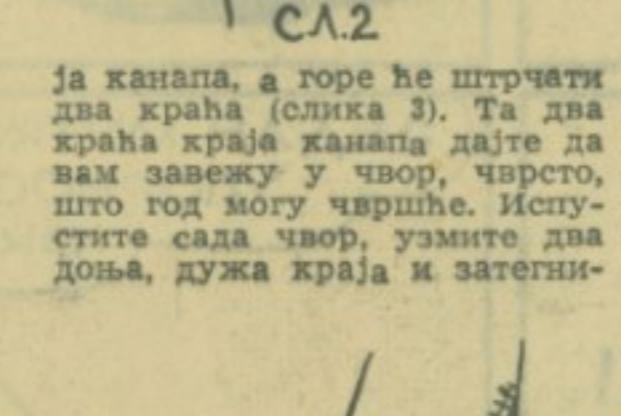
Вештина с канапом има много. Она коју ћете сад научити не само да изгледа тешка, него је још и врло лепа. Ако је добро усвојите, имаћете код гледалаца много успеха. Зато читајте ово пажљиво, срањујући свако објашњење с приложеним сликама. Треба вам онда још мало брзине и вештине и — „чаролија“ је готова.

Узмите комад канапа, нешто дужи од пола метра, па га ухватите сваком руком за по један крај, и то палцем

Кад су вам канап пресекали на означеном месту, испустите га из десне руке, а у левој га и даље чврсто држите. Висити и сада два дужа кра-

СЛ. 1

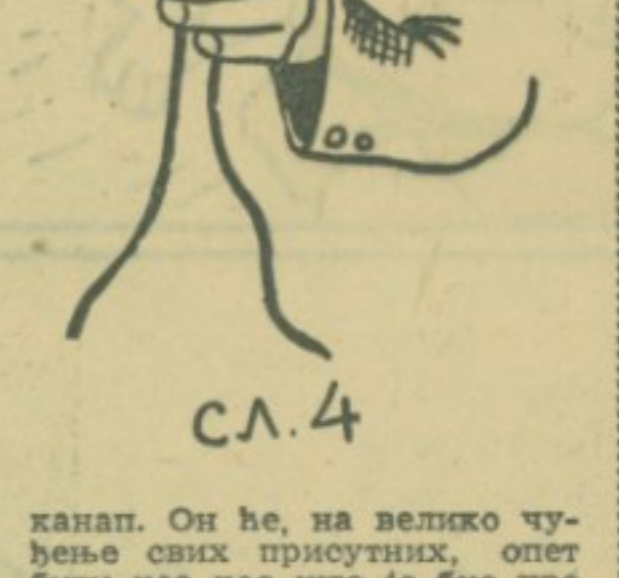

СЛ. 2

и кажипрстом. Пазите да вам том приликом остане слободан са обе стране по један комад канапа дужине 5 до 10 сантиметара. Затим научите каналом замку, тачно онако како се види на слици 1. Нарочито обратите пажњу — јер то је врло важно — да вам леви крај канапа пролази између средњег и домалог прста, а десни да је пребачен преко средњег прста. Ухватите кажипрстом и палцем замку на месту обележеном словом А и доведите десну руку у исту висину с левом (слика 2). Узмите сада неког од присутних да вам канап маказама пресеца на месту обележеном словом В на слици 3. Пазите да палцем и кажипрстом добро сакријете сва места где се канап укршта.

ја канапа, а горе ће штрчати два краја (слика 3). Та два краја краја канапа дајте да вам завежу у чвор, чврсто, што год могу чвршће. Испустите сада чвор, узмите два доња, дужа краја и затегните

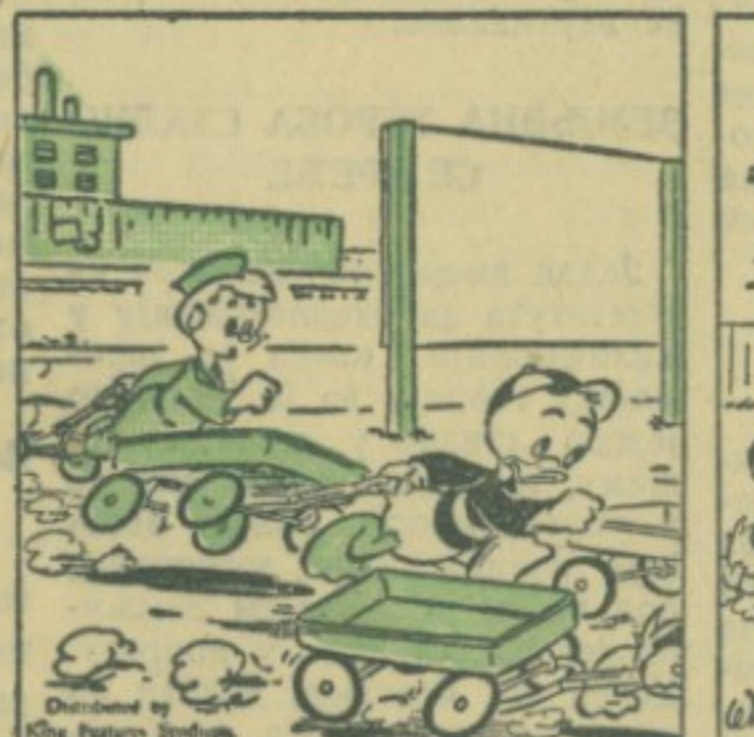
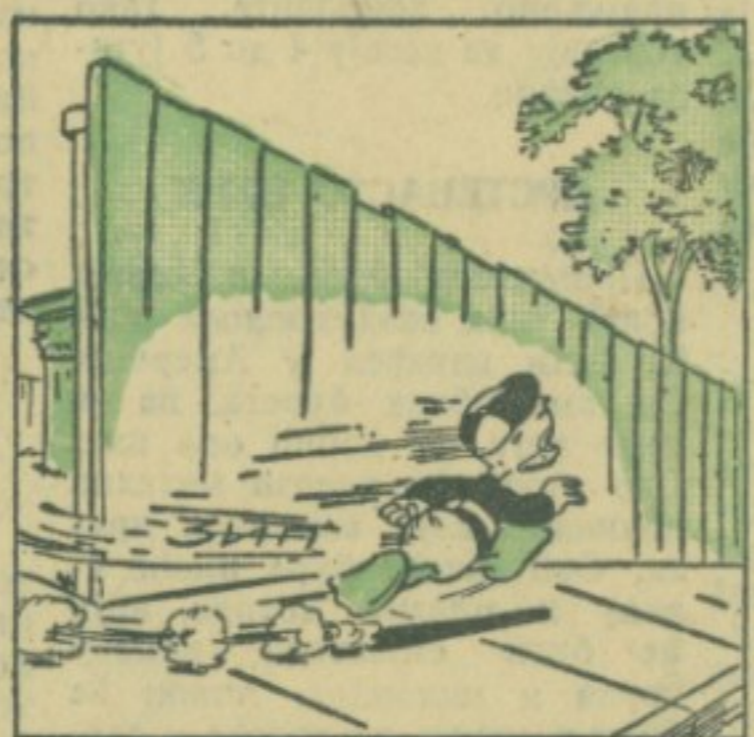
чворове, како не бисте секли више него што треба и тиме покварили цео трик. Левој руку држите непосредно до чворова. Кад сте чворове одрезали, сакупите канап у обе руке и протрљајте га неколико пута. Затим затегните

СЛ. 4

канап. Он ће, на велико чуђење свих присутних, опет бити цео као што је био пре него што се га секли.
За мале цртаче

ДОЦКАН

Директор једног познатог циркуса срео је на улици Перу Ждери и, све радостан, довикнуо му:

— Добра вест! Нудим вам одмах ангажман за вашу тачку с дресираним свињама.

— Доцкан! — жалосно ће Пера. — Зимус сам био приморан да их поједем!

СЛАВО РУШТВО

Белка: Јуче нисам уопште излазила. Остала сам сама код куће, у друштву са својим мислима.

Пата: Једна моја пријатељице! Значи да си заиста била очајно усамљена!

И ОД НАЈМАЊЕГ МАЂЕ

Пата: Ја имам најмању ногу од свих жена. Погледај само. Реци да ли си икад видео нешто мање.

Паја: Јесам. Твоје цицкеле!

НЕОПХОДАН ПОДАТАК

Учитељ: Претпоставимо, Раја, да имаш три јабучке које треба да поделиш са својим другом. Како ћеш то урадити?

Раја: Реците ми прво је ли тај друг мањи или већи од мене.

КОЈИ ЈЕ ОДГОВОР ИТАКАЈ

ОСТРВО НОВА КАЛЕДОНИЈА налази се у: Атлантском Океану Средоземном Мору водама Северног Пола Тихом Океану

ГДЕ СЕ НАЛАЗИ ПЛАНИНА ВИСИТОР? у Македонији у Босни у Словенији у Црној Гори

СУМАК је: тропска змија шибље име града у Персији млечни производ у старо време РЕДИФ је: турска мера род војске становник Северне Африке спортски израз

ОДГОВОР

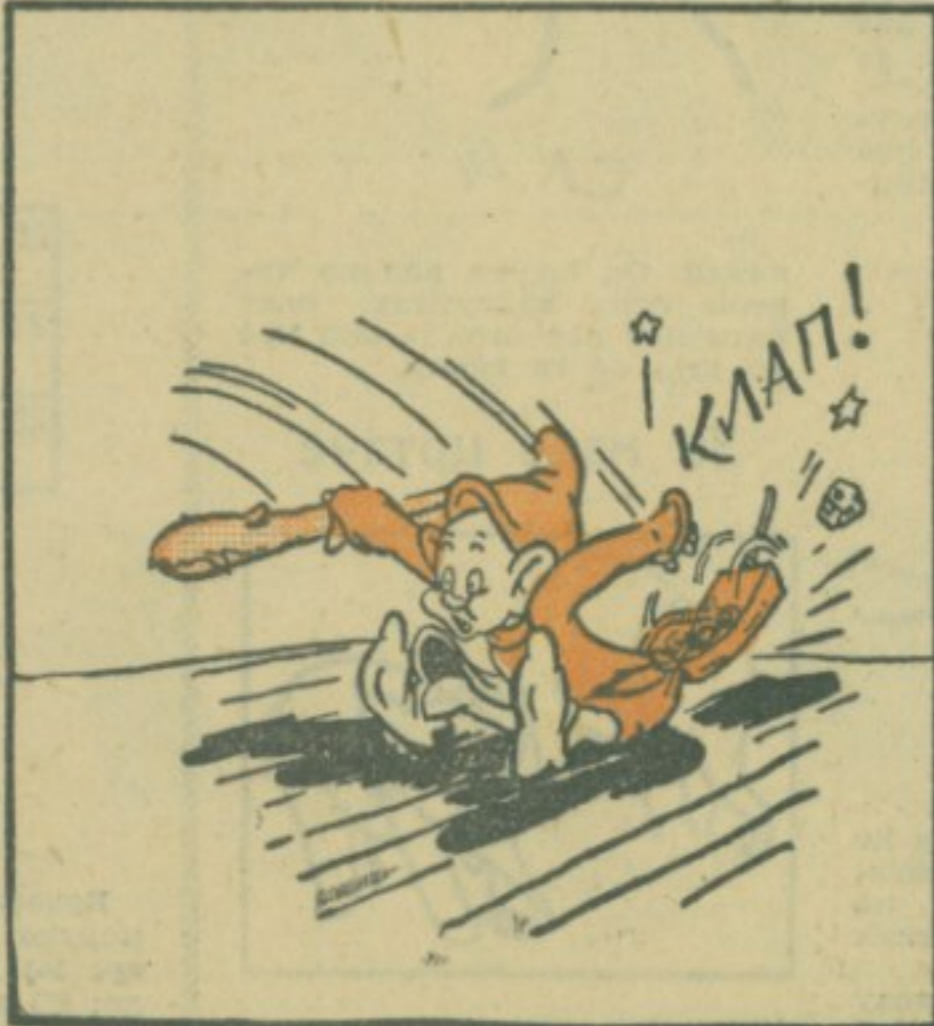
НОВА КАЛЕДОНИЈА је острво које се налази у Тихом Океану, источно од Аустралије. Велико је 18.400 квадратних километара. Богато је хромном и никленом рудом. Становници су Меланезијци. Развијено је сточарство, земљорадња и рударство. Тамо расту кокосови ораси, кафа, памук штд. Главни град је Нумеа.

ВИСИТОР је планина у Црној Гори, а налази се око 3,5 километара северозападно од Плавског Језера. Висока је 2.174 метра.

СУМАК је шибље и дрвце, листопадно и зимзелено. Оно садржи млечни сок, а има просто или перасто лишће. Цветови су у цвастима и ситни су. Има око 150 врста сумака. Великом расте у Северној Америци, Источној Азији и Јужној Африци. Гране и лишће неких врста употребљавају се за штављење, друге дају фирнајз, восак и тако даље.

РЕДИФ је у старо доба била резервна турска војска која је позивана само за време рата, а подлегала је војној обавези петнаест година.

WALT DISNEY'S СЕДАМ ПАТУЉАКА и ГУСАР

НАСТАВИЋЕ СЕ